

Recensie Algemeen Dagblad ★★★★★ Sonja

Vier sterren voor veelbesproken toneelstuk Sonja Barend, makers konden niet om Sonja's pijnpunt heen

Sonja Barend was in eerste instantie enthousiast over het toneelstuk dat over haar leven zou gaan. Zonder bij één van de repetities of voorvertoningen te zijn geweest met Angela Schijf in de hoofdrol, trok ze alsnog haar handen ervan af. Deze site bezocht de première, waar de koningin van de talkshow de grote afwezige was.

Geen rode loper, geen bloemen op het podium en weinig bekende Nederlanders in de zaal. De première van *Sonja* in het Amsterdamse DeLaMar-theater is zondagmiddag, ondanks minutenlang applaus, van sobere aard. Dikke kans dat er grootser zou zijn uitpakkt als de tv-coryfee, inmiddels 84 jaar, op de eerste rij had gezeten.

Sonja Barend gaf vorig jaar nog haar 'zegen' voor het toneelstuk dat gebaseerd is op haar leven en boek *Je ziet me nooit meer terug*. Sterker: ze gaf de makers carte blanche, als ze zich aan één wens hielden: haar moeder mocht niet fysiek in het stuk aanwezig zijn. „Daar zou ik niet tegen kunnen”, zei ze in een interview met deze site. Haar moeder, die was van haar en 'zat elke dag in haar hoofd'.

Toch staat ze daar zondagmiddag op het toneel. Mevrouw Barend. De vrouw die álles met haar dochter deelde - van haar slechte huwelijk met haar tweede echtgenoot tot de financiële problemen - maar tot haar dood zweeg over een familiedrama dat Sonja's leven bepaalde. Toch zit in die fysieke verschijning van haar moeder niet de pijn, zegt regisseur Servé Hermans na afloop. Sonja Barend kende het script. Samen met actrice Angela Schijf, die de rol van Sonja Barend vertolkt, las hij het ver

voor de première persoonlijk aan haar voor. De pijn zit 'm in iets anders. De tv-coryfee vindt dat het stuk te veel gaat over haar televisiewerk, waar haar boek nu juist niet over gaat. Haar memoires gaan voornamelijk over het lot van haar vader, die werd weggevoerd naar vernietigingskamp Auschwitz en hoe ze dat pas jaren later ontdekte.

Toneelstuk

Barend heeft gelijk dat een groot deel van het toneelstuk zich afspeelt op de werkvloer. We zien haar verschillende keren voorovergebogen aan de bekende talkshowtafel, klaar om kritische vragen op haar gasten af te vuren. De tune van haar talkshow, de neonletters aan het plafond, de schoudervullingen in haar jasje; het is een feest der herkenning voor de veertigplusser in de zaal. Een beetje oneerbiedig gezegd: maar wat had Barend dan verwacht? Dat de succesjaren met vier à vijf miljoen kijkers zouden worden overgeslagen? Juist het contrast van de meesterinterviewer die geen vraag schuwt voor de camera's maar haar bloedeigen moeder niet durft te vragen naar het lot van haar vader, is onontbeerlijk in het toneelstuk. Juist dát zorgt voor spanning op het toneel.

Voor wie het verhaal niet kent: Sonja de Groot was tien jaar toen ze op het toilet bij een tante een verjaardagskalender zag hangen. Op haar geboortedatum stond Sonja met een andere achternaam: Barend. Zo ontdekte ze dat ze niet het kind was van haar stiefvader, maar van de Joodse David Barend die aan het begin van de Tweede Wereldoorlog werd opgepakt. Sonja's moeder had de deur opengedaan voor twee ogenschijnlijk keurige Nederlanders, die vroegen of haar man thuis was. 'Je ziet me nooit meer terug' waren zijn laatste woorden. De talloze vragen van Barend - waarom deed haar moeder in vredesnaam open, wie was haar vader, hadden ze een gelukkig huwelijk, waarom scheidde ze van hem toen nog onduidelijk was of hij de oorlog had overleefd - durfde ze nooit te stellen.

Hoewel het stuk uitmuntend wordt gespeeld door slechts drie acteurs - Angela Schijf, Stefan de Walle en Chava voor in 't Holt - is niet altijd duidelijk of sommige scènes zich afspelen in het hoofd van de talkshowhost of daadwerkelijk hebben plaatsgevonden. Een verhit gesprek met Pim Fortuyn is hier zo'n voorbeeld van. Wat veel goedmaakt is het acteertalent van Stefan de Walle, die niet alleen het vileine randje van Fortuyn vangt, maar ook de rol van een Haagse tv-fan en Limburgse priester komisch vertolkt.

Ander kritiekpunt: er wordt nogal wat voorkennis verlangd van het publiek. Zo overlijdt Barends moeder twee keer op het toneel. Wie de 288 pagina's tellende memoires heeft gelezen, weet dat mevrouw Barend de eerste keer ten onrechte werd doodverklaard door een verpleegkundige. Met haar kinderen nog rouwend aan haar ziekenhuisbed deed ze even later haar ogen weer open. Om vervolgens nooit dat ene wezenlijke gesprek met haar dochter te voeren.

Angela Schijf, die alleen al in haar verschijning een kopie is van de talkshowkoningin, heeft een overkoepelende boodschap die tot denken stemt: blijf elkaar vragen stellen. En mocht je nooit een antwoord krijgen, wees dan mild. Vergeef jezelf. En daarmee blijft de zaal achter met één pijnlijke vraag: heeft Sonja Barend zichzelf eigenlijk vergeven?